

BRIEVEN UIT DEN VREEMDE.

BEZOEK AAN HET EERSTE INTERNATIONALE CONGRES VOOR WETENSCHAPPELIJKE EN MAATSCHAPPELIJKE KANKERBESTRIJDING,
gehouden te Madrid van 25—30 October 1933.

Madrid, 1 November 1933.

Het was wel ver om tot Madrid te komen en ook warm, maar we hebben het, zij het dan met eenige moeilijkheden, toch bereikt. Deze moeilijkheden begonnen even voor de Spaansche grens, waar de groote trein ons vóór onze bestemming, die Irun was, afzette en waar ons medegedeeld werd, dat door overstromingen tengevolge van den enormen regenval de lijn versperd was en we maar zien moesten Irun op andere wijze te bereiken. Met de bagage op een open vrachtwagen geladen en zelf daarop zittend zijn wij toen Spanje eenige uren te laat binnen gekomen, maar de trein van Irun naar Madrid was, daar blijkbaar de lijn verderop ook nog niet geheel vrij was, nog niet vertrokken, zoodat wij toch nog den avond voor het Congres de hoofdstad van Spanje bereikt hebben en den volgenden morgen de opening dus niet hebben gemist. Deze had een plechtig karakter, waartoe de aanwezigheid van president ZAMORRA veel heeft bijgedragen.

De redevoeringen op dien eersten dag hadden natuurlijk een officieel karakter, en daar er van 42 landen vertegenwoordigers aanwezig waren, is het duidelijk, dat verscheiden daarvan een woord tot de gastheeren richtten. Het laatst voerde de president het woord en de overtuiging, die deze alleen al door den toon en de gebarentaal in zijn fraai klinkende zinnen wist te leggen, deed ons allen voelen, hoe deze man president van Spanje heeft kunnen worden.

Het congres werd gehouden in de Circulo de Bellas Artes, welks leden dit fraaie en bij uitstek geschikte gebouw voor dit doel aan de congresleden hadden afgestaan. Er was een uitstekende theaterzaal om te vergaderen met goed functioneerende projectietoestellen, filmapparaten en een luidsprekerinrichting voor de sprekers, zoo goed en onvervormend als ik er nog nooit een gehoord had; verder verschillende halls, waar een wetenschappelijke tentoonstelling en een voor instrumenten en toestellen gehouden werd. In de eerste bevonden zich groote inzendingen van platen en statistieken met betrekking tot de sociale kankerbestrijding o.a. van ROFFO uit Buenos-Aires, van HINTZE uit Berlijn, van de Office national d'Hygiène sociale de la République française en ook een fraaie inzending photo's uit het kanker-instituut te Bandoeng. Op de apparatententoonstelling was Nederland vertegenwoordigd door de inzending van PHILIPS, die daar voor het eerst het door BOUWERS geconstrueerde 500 K.V. toestel tentoonstelde. Wat de vertegenwoordiging van Nederland betreft onder de congresleden: er waren slechts vijf geneeskundigen: WASSINK (Amsterdam) als regeeringsgedelegeerde, verder KORTEWEG (Amsterdam), BONNE (Batavia), VAN DER PLAATS (Eindhoven) en ik en als ingenieur van de Firma PHILIPS de heer VAN DITZHUYSSEN; de anderen, die in de ledenlijst stonden, zijn niet gekomen.

Na de opening werden wij verrast met de mededeeling, dat er, behalve de inleiders van bepaalde onderwerpen, zich nog circa 300 sprekers hadden aangemeld, maar dat de laatsten wel niet aan het woord zouden kunnen komen, daar de tijd daartoe te kort was. Het spreekt wel vanzelf, dat dit niet geheel zonder protest werd geaccepteerd (te meer daar tevoren niemand iets over deze kans vernomen had), maar daar dit een congres zonder sectievergaderingen was, zat er wel niets anders op dan zich er bij neer te leggen: de 300 sprekers moesten nu maar zien, dat ze hun rede in verkorten vorm (5 minuten) in een discussie met een der inleiders konden invlechten om zodoende niet geheel voor niets gekomen te zijn. De officieel toegelaten talen waren Fransch, Duitsch, Engelsch, Spaansch en Italiaansch, voor velen niet gunstig om tot een succesvolle discussie te komen.

De hoofdonderwerpen, die in behandeling zijn gekomen, waren buiten algemeen inleidende beschouwingen, waarvoor GODART en BANDALINE waren uitgenoodigd:

De biologie van de kankercel, in te leiden door GURWITCH, LASUITZKI, FISCHER en MURRAY;

De vroege diagnose van den kanker, door COVISA, ROUSSY, ROFFO en QUÉDES;

De organisatie van de kankerbestrijding, met als inleiders LUISA, PITTALUGA en GALLENAGA;

De prophylaxis, door PROCHÁXKA;

De beroepskanker, door CARROZI, MAISIN en EWING;

De behandeling van den kanker, door FICHERA, KEYSER, CARULLA, BLUMENTHAL, JACOB, SCHINZ, WINTZ, HOLTHUSEN en HOLFELDER.

De invloed der rassen, door PITTAD, en daarnaast nog verschillende kleinere onderwerpen zooals door BONT over de histologie van den kanker in verband met de kwaadaardigheid, door FISCHER-WASELS over de kankerdispositie, door RIO HORTEGA, VINCENT en GRANT over de tumoren van het zenuwstelsel.

Het is natuurlijk niet doenlijk al deze onderwerpen in een brief verder te bespreken; het is echter wel noodig over enkelen er van nog eenige opmerkingen te maken. De vragen, die wij ons dan terstond voorleggen zijn: heeft dit congres nu eenig rechtstreeksch nut opgeleverd ten aanzien van de groote lijnen, welke gevolgd moeten worden? Heeft de discussie tot overeenstemming geleid ten aanzien van bepaalde te volgen gedragslijnen wat betreft prophylaxis, therapie of sociale maatregelen? Ik geloof het niet. Beginnen wij bijvoorbeeld met het laatste. Het werk van de inleiders bestond daarin, dat ieder voor zich een overzicht gaf van hoe het bij hem te lande geregeld was; dit was lang niet overal hetzelfde, maar ieder was tevreden. Hier in Spanje wordt met reclameplaten, waaronder platen met griezelige krabben met open scharen, op het volk ingewerkt om ze tot een vroeg onderzoek en een vroegere behandeling te brengen; niemand weet goed den invloed daarvan, ofschoon enkele sprekers met statistieken meenden te kunnen aantoonen, dat dit nuttig is.

Bezien wij het vraagstuk der vroege diagnose door de serumreacties. Het ziet er nog niet naar uit, of deze reacties, die bij verder gevorderde gevallen in een groot percentage positief zijn, bruikbaar zullen zijn om de diagnose vroeger te stellen dan op andere wijze, vooral omdat daarnaast verschillende andere ziekten ook positief reageeren en er terecht in de discussie op gewezen werd, hoe dit tot een cancerophobie aanleiding kan geven, die inderdaad niet onbedenklijk is. Het vraagstuk van den praecancer heeft hier zoowel als bij ons te lande zijn voor- en tegenstanders gevonden. Een ander groot vraagstuk: de al of niet infectieuze natuur van den kanker is hier niet ter sprake geweest en het is wel een belangrijk feit, vast te stellen, dat door geen der inleiders noch in een der discussies iemand, ook maar met een woord over een virus als oorzaak gerept heeft; wij moeten dus wel aannemen, dat dit standpunt onder de tegenwoordige kankeronderzoekers geen aanhangers meer vindt. Het kan verkeeren.

Vraagstukken, die vooral de lekenpers den laatsten tijd in beroering hebben gebracht, zooals het slangengif van CALMETTE, de reactie en de behandeling van BENDIEN, zijn hier niet aan de orde geweest; van den laatste stonden er wel twee voordrachten in het programma opgegeven, ze zijn echter niet gehouden en niet besproken.

Wat de behandeling verder betreft, zijn, zooals uit de voordrachten te zien is, zoowel de chirurgische, de diathermische en de chemische therapie als de organotherapie en de stralenterapie besproken; meestal werd echter alles te veel van één standpunt bezien en kwam er geen klaarheid over de beste te volgen gedragslijn.

Ik zou u nog gaarne willen vertellen over succesvolle nieuwere therapieën; degenen echter, die als groote successen zijn medegedeeld, zijn door anderen herhaald en dan zonder of met gering succes, zooals bijvoorbeeld het toedienen van maag- en darmslijmvlies bij darmcarcinoom, dat door BLUMENTHAL en JACOB gepropageerd werd en waarvan KREYBERG geen effect had kunnen vaststellen. Ook op stralenterapeutisch gebied is geen nieuw geluid gehoord.

Vragen wij ons nu af, of dit congres weinig nut heeft opgeleverd, dan is dit toch zeker niet het geval; het nut zit echter in de kleinere onder-onsjes, die

ook hier een groote rol hebben gespeeld. Zoo hebben de leden van de LEEUWEN-HOEK-vereening, die in zekeren zin als een sectie van laboratoriumartsen te beschouwen is, elkaar hier weer gevonden en heeft de gedachtenwisseling in kleinen kring zeker vrucht gedragen, en zoo zou ik meer dergelijke bijeenkomsten kunnen opnoemen.

Wat den lezers van dit *Tijdschrift* nog belang zal inboezemen, is of er nog Nederlanders aan het woord geweest zijn: inderdaad heeft WASSINK zijn aangekondigde lezing over „Aetiologie en prophylaxis van huidkanker” kunnen houden, hoewel in verkorten vorm; hij wees daarin op voorkomende verschillen tusschen gekleurde rassen in Ned. Indië en het Europeesche ras, wat de verdeling van den huidkanker betrof. KORTEWEG heeft in de discussie over een voordracht van FISCHER over „de biologie van kankercellen in vitro”, die wel niet gehouden is, maar in druk was verschenen, de gelegenheid gehad mededeelingen te doen over de onderzoekingen van mejuffrouw VAN BEVERWIJK, waaruit bleek, dat de weefselcultuur van het overentbare ratcarcinoom van WALKER, dat zich kenmerkt door een heel bijzondere groeiwijze, een sterk afwijkend type ging vertoonen; het normale type bleef echter behouden bij de kweek in droge flesschen volgens FISCHER, en daarom meent hij dus te moeten aanraden voorzichtig te zijn in het trekken van conclusies. Tenslotte is BONNE nog aan het woord geweest in de discussie met PITTAD, die in zijn voordracht over den invloed der verschillende rassen, slechts algemeenheden te berde bracht, waartegenover BONNE met nauwkeurige cijfers uit Ned. Indië belangrijke verschillen aangaf; zoo is in Batavia na 3000 secties van Javanen nooit maagkanker gevonden, terwijl bij de Chineezen de frequentie is als bij de Europeanen; merkwaardigerwijze toont echter het ulcus ventriculi hetzelfde verschil.

Tenslotte iets over de sluitingszitting. Hierin werd besloten:

1. Een internationaal permanent comité in te stellen, dat zijn zetel in Parijs zal hebben en de voorbereidingen zal treffen voor volgende congressen; zolang dit er nog niet is, zal het congresbureau van nu diligent blijven;
2. Het volgende congres in Italië plaats te doen vinden.
3. Een internationaal embleem voor de kankerbestrijding in te stellen en wel een groen kruis, wat bij ons wel wat verwarrrend werken zal;
4. Een nieuwe officieele taal toe te voegen aan de velen, die er reeds waren, namelijk een Slavische. Dit laatste zal wel niet ertoe bijdragen om volgende congressen beter te doen slagen.

Van mevrouw RECASENS, de weduwe van den man, die president van het Congres geweest zou zijn, maar juist even te voren was overleden, werd bericht ontvangen van een schenking, bestaande uit een huis te Madrid en een kapitaal, welk fonds voor de kankerbestrijding moet worden gebruikt.

Dat het congres niet zonder feestelijkheden verliep, behoeft nauwelijks gezegd te worden. Er waren opgewekte diners, bals, bezoeken aan de stad met zijn rijke musea, terwijl ook een bezoek aan de in aanbouw zijnde cité universitaire gebracht werd, die volgens de Spanjaarden wat grootscheit van opzet betreft als eenig in Europa beschouwd moet worden. Het is inderdaad een fraai, zeer uitgebreid terrein buiten Madrid, waar geen ruimtetekort ooit zal dreigen; de enorme gebouwen, die er nu al staan (wij bezochten het gebouw, voor de medische faculteit bestemd) maken zelfs nog een vereenzaamden indruk.

Ook de president heeft de congresleden in het fraaie voormalige koninklijke paleis ontvangen. Over stad en volk wil ik hier niet spreken, maar dat hier andere hartstochten leven dan bij ons, blijkt wel daaruit, dat wij een demonstratie medemaakten van protesteerende tandheekkundige studenten, waarbij de politie met de gummistokken hardhandig optrad, door welk protest de heeren meenden te bereiken den studietijd, die verlengd was, weer verkort te krijgen; voor ons Nederlanders wel een vreemde weg.

Met deze klanken uit den vreemde eindig ik dit overzicht.

J. VAN EBBENHORST TENGBERGEN.